یادداشت

احزاب حدفاصل جوانان و حاکمیت

سامان بختیاری
فعال سیاسی

اگر یک جامعه بخواهد در مسیر صحیح حرکت کند لازم است که مجموعه‌های یک کشور در یک پیوستگی در هماهنگی با یکدیگر عمل کنند. مردم،احزاب، دولت، نهادهای قضائی، قانونگذاری باید با هم هماهنگ عمل کنند. در یک شبکه سیستمی وقتی همه عناصر با هم هماهنگ باشند، بدون شک آن جامعه با نظم و نظام خاصی ادامه مسیر می‌دهد. در یک جامعه مترقی آن هم در عصر ارتباطات، اگر برای گروه‌ها و احزاب و نهادهای حاکمیتی جایگاه تعریف شود و شرح وظیفه هر کدام مشخص باشد و براساس شرح وظیفه تعریف شده فعالیت کنند، قطعا در برنگاه‌های بحرانی که چالش‌ها کشور را دچار بحران می‌کند، احزاب نقش مناسب و مثبتی را ایفا می‌کنند. برای نمونه قوه قضائیه به عنوان مکان و پناهگاه افرادی که مورد ظلم قرار می‌گیرند در برخورد با موضوعات در مرحله اول مشکلات را شنیده و مورد بررسی قرار دهد و بعدها مبتنی بر آزمودن موضوع، تصمیم مناسب گرفته و رأی صادر کند. به همین علت سخنان اخیر رئیس قوه قضائیه را می‌توان اینگونه تحلیل کرد که دستگاه قضا قصد دارد وارد فاز شنیدن فعال‌تر شود و حتی نقدهای مترتب را مورد بررسی قرار دهد تا در فرایند اصلاحی آن بخش‌هایی که باید در دستگاه قضا اصلاح شود را بهتر بشناسند. در اینجا نقش احزاب نیز از جدیت بیشتری برخوردار می‌شود. اگر نهادهای مردمی و تشکل‌های مردم نهاد از جمله احزاب را بر اساس آیین نامه و دستورالعمل‌های ابلاغی رامجاز در انجام وظایف خود بدانیم، آنگاه هر یک از احزاب نماینده طیف خاصی از شهروندان را عهده‌دم گیرد. در این معنا که یک حزب می‌تواند نماینده تفکر و خواسته‌های مردمی باشد که در آن کشور زندگی می‌کنند و دیگر نیازی نیست که مردم هر کدام به تنهایی بخواهند به سراغ دولت، پارلمان و قوه قضائیه بروند و درخواست نقد آن دستگاه‌ها را داشته باشند. اگر فعالیت احزاب و گروه‌های مردمی در چارچوب قانون انجام شود، آنگاه به‌راحتی یک حزب می‌تواند نقدهای شهروندانی که به آن حزب در انتخابات رأی داده‌اند را نماینده‌گی کرده و با این روش بدون شک کشور دچار بحران‌های مختلف نمی‌شود. در ۴ دهه گذشته چندین نسل در جامعه حضور پیدا کرده‌اند و نسل آخر که در جامعه در حال زیست است به واسطه اینکه دوران مهم و آغازین زندگی خود را در دوران مدرن شروع کرده و به اطلاعات مختلف دسترسی دارد، خواسته‌ها و شیوه‌ها و انگاره‌های ذهنی متفاوتی دارد. از این رو خواست این نسل با خواسته نسل دهه ۶۰ تفاوت دارد. دهه ۶۰ خواسته‌های خود را رها کرده است اما این نسل زبان حال خود را دارد که باید به صورتی مورد توجه قرار گیرد. از این منظر باید برای خواست این نسل از جامعه تصمیم‌گیری شود و آن تصمیمات اجرایی گردد. اگر احزاب بتوانند این طیف سوم و نسل سوم و یا چهارم انقلاب را ساماندهی کنند و از کانال آن پایگاهی که نزد حاکمیت دارند موضوعات را انتقال دهند، با اصلاح یکسری فرایندها از بروز قلیان احساسات و اعتراضات جوانان جلوگیری می‌شود.

در چه

یک کارشناس مسائل آمریکا مطرح کرد

همراهی پوتین و بن سلمان برای شکست بایدن

یک کارشناس مسائل آمریکا اظهار کرد: به نظر می‌رسد شاهد یک نوع همراهی بین پوتین و بن سلمان برای شکست دموکرات‌ها و دولت بایدن در انتخابات میان دوره‌ای کنگره آمریکا هستیم. اسفندیار خدایی در ارتباط با آخرین وضعیت دموکرات‌ها در انتخابات میان دوره‌ای کنگره که قرار است در آبانماه برگزار شود، اظهار کرد: در نظرسنجی‌ها شاهد برتری شکننده دموکرات‌ها هستیم. البته باید به این موضوع توجه داشت که این برتری در حدی نیست که بتوان روی آن حساب کرد و از دیگر سو بیشتر سازمان‌های نظرسنجی در آمریکا عموما دموکرات هستند و در انتخابات چند دوره اخیر مشاهده کرده‌ایم که بعضا نتیجه انتخابات با نتیجه نظرسنجی‌ها متفاوت بوده است. وی با بیان اینکه این احتمال وجود دارد که دموکرات‌ها تعدادی از کرسی‌های خود را در مجلس نمایندگان از دست بدهند، گفت: در این ارتباط گفتمان محبوبیت دولت بایدن نیز تاثیرگذار بوده است. خدایی با اشاره به برخی از دلایلی که باعث کاهش محبوبیت بایدن در جامعه آمریکا شده است، افزود: بایدن تلاش کرد که با اتخاذ برخی از سیاست‌های اقتصادی وضعیت در آمریکا را به خصوص بعد از اتمام کرونا بهتر کند ولی جنگ اوکراین و افزایش قیمت سوخت تا حدودی بر روی این سیاست‌ها تاثیر گذاشت. این کارشناس مسائل آمریکا همچنین با اشاره به تصمیم اخیر اوپک پلاس برای کاهش تولید نفت و مخالفت دولت عربستان با پیشنهاد واشنگتن مبنی بر اینکه اوپک پلاس اجرای این سیاست را یک ماه به تعویق بیندازد، گفت: تصمیم اوپک پلاس باعث افزایش قیمت سوخت در آمریکا خواهد شد و در این شرایط انتخاباتی این موضوع به نفع دموکرات‌ها نیست. وی با اعتقاد بر اینکه به نظر می‌رسد یک ائتلافی بین پوتین و بن سلمان به وجود آمده که در جریان انتخابات میان دوره‌ای کنگره دموکرات‌ها با شکست روبه‌رو شوند و به نوعی جمهوریخواهان بتوانند کنگره را هدف بگیرند، تصریح کرد: در همین چارچوب این تحلیل وجود دارد که بن سلمان از طریق نفوذ خود در بازار نفت می‌خواهد روی سیاست‌های آمریکا تاثیرگذار باشد و این موضوع در درازمدت به نفع عربستان نخواهد بود و اگر دموکرات‌ها به پیروزی برسند کار عربستان تمام خواهد شد. این کارشناس مسائل آمریکا با تاکید بر اینکه در صورت پیروزی دموکرات‌ها در انتخابات کاربرای بن سلمان جهت تعامل با آمریکا با توجه به سیاست در پیش گرفته سخت‌تر خواهد شد، ادامه داد: بهتر این بود که بن سلمان به این مسیر وارد نمی‌شد، چراکه عموما و به‌طور کلی جمهوریخواهان و دموکرات‌ها دنبال چالش با عربستان نیستند.

فرشاد مومنی در گفت‌وگو با «آرمان ملی»:

باید با بی‌قانونی‌های فاجعه‌ساز برخورد کرد

- دور باطل توسعه‌نیافتگی به نابرابری منجر می‌شود
- برنامه هفتم توسعه را بر محور از بین بردن نابرابری‌های ناموجه تدوین کنید
- نمی‌توان به تولید پشت کرد و ادعای عدالت اجتماعی داشت
- نابرابری‌ها بازی‌های اقتصادی را به حاصل جمع صفر تبدیل می‌کند

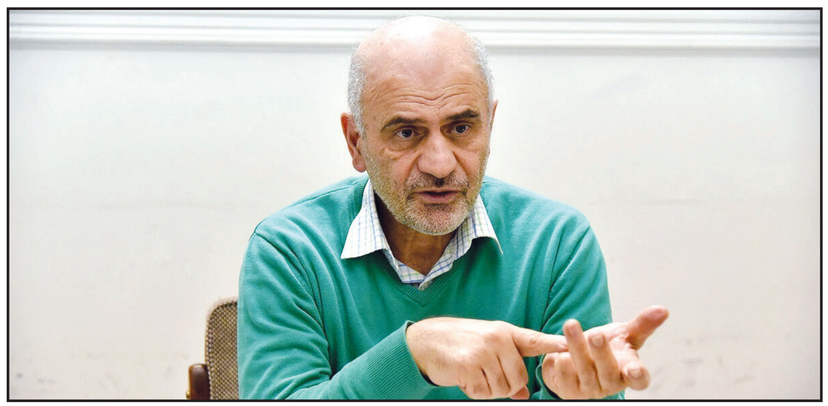

آرمان ملی- احسان انصاری: فراز و نشیب‌های اجتماعی و اقتصادی چه تأثیری بر روند توسعه در ایران گذاشته است؟ «آرمان ملی» برای پاسخ به این سوال با دکتر فرشاد مومنی، اقتصاددان گفت‌وگو کرده است. مومنی معتقد است: «کانون اصلی باز تولید دورهای باطل توسعه‌نیافتگی کم توجهی به مساله عدالت اجتماعی است و ما تا زمانی که این نقص اندیشه‌ای را جدی نگیریم، نمی‌توانیم به معضل توسعه‌نیافتگی غلبه کنیم. مناسبات عادلانه با اعتماد، شفافیت و یادگیری بازی همکارانه پیوستگی دارد پس اگر شما دیدید ساختار نهادی یک جامعه‌ای به توله پشت کرده است و همزمان ادعای عدالت اجتماعی می‌کنند، بدانید که ادعایی تهی صورت گرفته است. آن چیزی که برای شرایط کنونی ایران حیاتی است و امیدوارم همه کسانی که خیرخواه دین خدا، مملکت و مردم هستند به آن توجه داشته باشند این است که از منظر توالی‌ها، ایجاد مناسبات عادلانه در ساخت سیاسی بسیار حیاتی‌تر از خیط‌های دیگر است. اینکه یک دولتی به سمت شوک درمانی می‌رود مشخص است که برای غیرمولدها بستر سازی می‌کند که عایدی‌های چشمگیر دارایی داشته باشند وقتی در یک سال تورم ۳۰ تا ۴۰ درصدی رخ می‌دهد، با اسم رمز دست کردن در جیب مردم شناخته می‌شود. بخش اعظم نابرابری‌ها نتیجه سیاست‌های دولت‌هاست. دیتون به خاطر همین پیام جایزه نوبل گرفت. اینکه دولت را در مقابل بازار قرار می‌دهند یک آدرس غلط است. دنی رودریک می‌گوید بازار بدون وجود دولت قابل تصور و قابل موضوعیت یافتن نیست در نتیجه دعوای بین دولت و بازار، دعوای پوچی است. ما وقتا با یک خلأمعرفتی جدی در این زمینه روبه‌رو هستیم. دارایی‌های پولی و دارایی‌های مالی در ایران مهم‌ترین کانون نابرابری‌های ناموجه و مهم‌ترین عامل بازتولید نابرابری‌های ناموجه در اقتصاد سیاسی کنونی است.»

◀ فراز و نشیب‌های اجتماعی و اقتصادی در ایران چه تأثیری در روند توسعه دارد؟

ما در حوزه اندیشه عدالت به عنوان یک تجربه تاریخی دچار ضعف هستیم. این خلأ معرفتی ما را دچار آشفتگی و اختلافات در به وجود آوردن وضع مطلوب می‌کند. تحلیل‌های سطح توسعه می‌گویند مهم‌ترین دور باطل بازتولیدکننده توسعه نیافتگی، نااَمن سازی و نابرابری است. وقتی که نابرابری‌ها از حدود متعارف فراتر رفت، اولین پیامد آن این است که جامعه را دچار تزلزل و ناامنیمانی می‌کند و همین مساله نیروی محرکه تشدید احتمال وقوع بحران‌ها می‌شود و همواره در این شرایط فقرا بزرگ‌ترین بازنده هستند. نابرابری‌های اجتماعی ناموجه، اقتصاد کشور را از یک بازی همکارانه به یک بازی با جمع صفر تبدیل می‌کند. مهم‌ترین پیامد غیاب تولید محوری این است که ما با بحران شدت یافته کمیابی روبه‌رو می‌شویم و این بحران باعث می‌شود الگوی مسلط مناسبات اجتماعی و اقتصادی به جای اینکه الگوی مبتنی بر همکاری و اعتماد باشد، به سمت ستیز و حذف کشانده شود یعنی افراد از طریق تعارض منافع و تلاش برای حذف رقبای بالقوه دریافت رانت مطامع رانتی خود را پیگیری و حداکثر می‌کنند. این دور باطل بزرگ‌ترین قدرت توضیح دهندگی را به ویژه برای کشورهای توسعه نیافته رانتی دارد. هیچ کشوری را نمی‌توان پیدا کرد که در غیاب رویکرد عدالت محوری توسعه، راهی برای نجات داشته باشد. هیرشمن می‌گوید اگر اساس ماجرای توسعه روی ادراک جمعی و همکاری جمعی برای تحقق وضعیت مطلوب باشد پس با رویکردهای فردگرایانه نمی‌توان فهمی از توسعه پیدا کرد لذا یادگیری یک بازی جمعی، فقط در مناسبات عادلانه میسر است. از این دریچه بحث‌های خارق‌العاده‌ای در تاریخ اندیشه اقتصادی وجود دارد. متأسفانه یک دیدگاه سطحی، ناقص و انتزاعی از آدام اسمیت در میان برخی متفکران ایران وجود دارد و این آشفتگی در ذهن آنهایی که تمایل به بازارگرایی دارند، بسیار تاسف برانگیزتر است. تصوری که از اسمیت در ایران است به کلی متفاوت است از آنچه با عنوان دست نامرئی عنوان می‌شود. اسمیت می‌گوید دست نامرئی صرفا در یک بستر عادلانه می‌تواند موضوعیت پیدا کند و توضیح می‌دهد که در آن بستر عادلانه است که با یک آمیزه رقابت و همکاری روبه‌رو هستیم سپس می‌گوید وزن و ضریب اهمیت قابلیت‌های همکاری برای توسعه یافتن در یک جامعه به مراتب بیشتر از عنصر رقابت است. اسمیت وقتی می‌خواهد مفهوم معجزه همکاری را صورت بندی کند، دو کارخانه کنار هم را مثال می‌زند که در اولی ساختار تولید بر اساس فعالیت‌های منفرد و غیرهمکارانه افراد استوار شده و در کارخانه دوم ساختار تولید بر اساس قاعده همکارانه بنا شده است. اسمیت می‌گوید در یک کشور با یک ساخت سیاسی، فرهنگ و... یکسان کارخانه دوم بازدهی ۲۴۰ برابری نسبت به کارخانه اول داشته است.

◀ آیا ما به سمت الگوی دوم حرکت می‌کنیم؟

کانون اصلی بازتولید دورهای باطل توسعه نیافتگی کم توجهی به مساله عدالت اجتماعی است و ما تا زمانی که این نقص اندیشه‌ای را جدی نگیریم، نمی‌توانیم به معضل توسعه نیافتگی غلبه کنیم. مناسبات عادلانه با اعتماد، شفافیت و یادگیری بازی همکارانه پیوستگی دارد پس اگر شما دیدید ساختار نهادی یک جامعه‌ای به تولید پشت کرده است و همزمان ادعای عدالت اجتماعی می‌کنند، بدانید که ادعایی تهی صورت گرفته است. آن چیزی که برای شرایط کنونی ایران حیاتی است و امیدوارم همه کسانی که خیرخواه دین خدا، مملکت و مردم هستند به آن توجه داشته باشند این است که از منظر توالی‌ها، ایجاد مناسبات عادلانه در ساخت سیاسی بسیار حیاتی‌تر از خیط‌های دیگر است. اینکه یک دولتی به سمت شوک درمانی می‌رود مشخص است که برای غیرمولدها بسترسازی می‌کند که عایدی‌های چشمگیر دارایی داشته باشند فراهم کرده‌اند. در مسائل اخیر چند حزب تقاضای تجمع داشتند! یا مجوز صادر شد؟ اگر به اصول قانون اساسی توجه شود بسیاری از مطالب و مطالبات مردم به صورت منطقی فراهم می‌شود. تجمع محلی است برای پاسخ به سوالات منطقی معترضین و لازم است احزاب در اصول از سوی دولتمردان مورد پذیرش قرار گیرد.

> دارایی‌های پولی و دارایی‌های مالی در ایران مهم‌ترین کانون نابرابری‌های ناموجه و مهم‌ترین عامل بازتولید نابرابری‌های ناموجه در اقتصاد سیاسی کنونی است

◀ چرا دارایی‌های پولی و مالی در اقتصاد ایران باز تولید نابرابری می‌کند؟

من به سهم خود طی دوره زمانی انتشار گزارش کمیسیون اقتصادی مجلس در اردیبهشت ماه سال ۱۴۰۰ تا امروز بیش از سی بار نظام تصمیم گیری‌های اساسی کشور را دعوت به مطالعه این گزارش رسمی کرده‌ام. دقت داشته باشید که ممکن است از نظر کارشناسی نقدهایی به آن گزارش داشته باشم اما به قاعده اینکه گزارش‌های رسمی سعی می‌کنند نهایت محافظه کاری را رعایت کنند، می‌گویم یافته‌های این گزارش، نشان دهنده سر راست‌ترین نکاتی است که می‌تواند راه نجات کشور باشد. در این گزارش گفته شده به ازای هر یک واحد نقدینگی که از ناحیه دولت ایجاد می‌شود بانک‌های خصوصی نزدیک به هفت واحد نقدینگی منتشر می‌کنند پس اگر دیدید کسانی گفتند کسری بودجه مشکل اصلی است، یک جورهایی در راستای منافع این سیستم بررسی مسائل اجتماعی تخصص می‌خواهد.

> یک سازمان با نهاد تولیدی برای اینکه به صورت دائم مشکلات خود را حل کند باید دائما چالش‌های خود را یافته و اصلاح کند. در مدیریت هم در ابتدا برنامه‌ریزی صورت می‌گیرد و در مرحله اجرا رصد مداوم وجود دارد تا به نتیجه مناسب دست یابند. قطعا مسائل اجتماعی را نمی‌توان با مسائل یک‌خانه یا کارخانه مقایسه کرد و بررسی مسائل اجتماعی تخصص می‌خواهد

◀ رئیس قوه قضائیه، رئیس‌جمهور و نمایندگان مجلس هرکدام به شیوه‌ای برخی از برگزاری تجمع در چارچوب قانون برای معترضین تاکید کردند. اگر این مورد اجرایی شود، آنگاه تا چه میزان می‌توانند شعارهای تند از کف خیابان جمع خواهدشد؟

این مورد در قانون اساسی پیش‌بینی شده است. اگر اجازه تجمع به احزاب داده شود به‌طور یقین شاهد برخی شعارهای ساختارشکنانه و رفتارهای خارج از عرف نخواهیم بود. باید این فرصت را به احزاب داد و نقدها را پذیرفت. دولت‌ها باید ظرفیت‌های خود را بالا ببرند تا بپذیرند که مردم در چه شرایطی قرار دارند. امروز افرادی که در جامعه زندگی می‌کنند انتظار دارند که مسئولان صدای آنها را بشنوند. بارها رهبری اعلام کرده‌اند که همه می‌توانند نقدهای خود را اعلام کنند اما آیا مسئولان زمینه‌های آن را فراهم کرده‌اند. در مسائل اخیر چند حزب تقاضای تجمع داشتند! یا مجوزی صادر شد؟ اگر به اصول قانون اساسی توجه شود بسیاری از مطالب و مطالبات مردم به صورت منطقی فراهم می‌شود. تجمع محلی است برای پاسخ به سوالات منطقی معترضین و لازم است احزاب در اصول از سوی دولتمردان مورد پذیرش قرار گیرد.

◀ برخی مسئولان اعلام کرده‌اند که مردم خواسته‌های خود را یا آنها در میان بگذارند. این مورد تا چه میزان تحقق پذیر است؟

اصناف و نمایندگان اصناف باید خواسته‌های مردم را مورد بررسی قرار داده و بعد از تحلیل و دسته‌بندی آن خواسته‌ها را با دولتمردان در میان بگذارند. برای نمونه صنف کارگری در ارتباط با حقوق و خواسته‌های صنفی کارگران باید با فشرهای مختلف کارگری جلسه گذاشته و خواسته آنها را با وزیر مربوطه در میان بگذارد. اصناف باید از طریق کارجمعی به خواسته‌های صنفی طبقه خود توجه مدام داشته باشند. امروز برخی مسائل از مرحله حاد عبور کرده است. مساله بی‌آبی و کم آبی و خشکسالی و ریزگردها یک چالش اساسی است. اگر خواسته‌های مردم در این مورد بررسی نشود، شاید دولت‌ها از خواسته افرادی که با این مشکلات روبه‌رو هستند اطلاع پیدا نکنند که بخواهند به آن ورود کنند. از این منظر نیازمند گفت‌وگوی دائم بخش‌های مختلف با اصناف، احزاب و... هستیم. اینجاست که جایگاه سرمایه‌های اجتماعی مشخص می‌شود. اگر دولت‌ها سرمایه‌های اجتماعی را پاس دارند، چالش‌ها به بحران تبدیل نمی‌شود. بیماری‌های اجتماعی معلول علت‌هایی است و باید علت‌ها را شناسایی کرد. از این روست که با مشکلات خصوصا چالش‌های اجتماعی باید برخورد کارشناسی صورت گیرد. دولت‌ها باید از افرادی که در زمینه‌های اجتماعی از دانش انباشته فراوان برخوردار هستند و در طول سالیان گذشته همواره در مورد مشکلات اجتماعی نظر داده‌اند، استفاده کنند تا راه حل مشکلات مشخص شود.

> نمایندگانی برای پیگیری خواسته‌های مردم در حال حاضر در بین مسئولین و حتی گروه‌های مدنی وجود دارد که بتوانند مردم را نمایندگی کرده و خواسته‌های آنها را به دولتمردان منتقل کنند؟

همه چیز باید از مسیر قانونی طو طی شود آیا این بستر قانونی وجود دارد که برخی نمایندگی طیف‌های مختلف را برعهده گیرند؟ انتظاری که از دولت‌ها وجود دارد این است که زمینه لازم را فراهم کنند که احزاب به نفع جامعه کارآمد شوند. البته همه وظایف هم برعهده دولت‌ها نیست. احزاب باید بتوانند نیروی انسانی توانمند و تشکیل دهند تا از طریق بحث در کمیسیون‌ها به برنامه‌هایی برای عبور از چالش‌ها و توسعه کشور دست یابند

> دارایی‌های پولی و دارایی‌های مالی در ایران مهم‌ترین کانون نابرابری‌های ناموجه و مهم‌ترین عامل بازتولید نابرابری‌های ناموجه در اقتصاد سیاسی کنونی است

◀ برخی معتقدند مسائل فعلی ساحتی اجتماعی دارد، اینکه امروز توجه‌ها به مسائل اجتماعی است تا چه میزان ممکن است توجه به ساحت سیاست را به حاشیه ببرد؟

گاهی مسائل اجتماعی به صورت گسترده مطرح شده و وارد فاز کشش می‌شود. در این صورت مسائل اجتماعی مطرح شده دیگر صرفا اجتماعی نیست و در برگیرنده تمامی مسائل از جمله مسائل سیاسی خواهد بود. امروز مسائل اقتصادی، سیاسی، فرهنگی در قالب مسائل اجتماعی مطرح شده. برخی ساحت سیاست را بر ساحت اجتماع اولویت می‌دهند. هر مسأله‌ای از سوی جامعه مطرح شود مهم است و نمی‌توان به یکی از این مسائل بی‌توجه بود. در حال حاضر باید تمامی خلأهای موجود را به عنوان مساله اصلی مورد بررسی قرار داد.

◀ با این حساب نمی‌توان ریشه و علت واحدی برای مطرح شدن مسائل اخیر پیدا کرد؟

تازمانی که خردجمعی در جامعه جایگاه واقعی پیدا نکرده و تا شرایطی که نهادهای مدنی از قدرت لازم در جامعه برخوردار نباشند، هرچند وقت یک‌بار مسائلی به وجود خواهد آمد که در نهایت هم پس از مدتی رها می‌شود. علت را باید در عدم وجود بستر لازم برای فهم طرفین از خواست یکدیگر جست‌وجو کرد. باید بستر گفت‌وگو فراهم شود تا اعتراض واقعی و خواست مردم شنیده شود. مسائل اجتماعی دارز مدت و همیشگی است. در یک جامعه ساخت‌مند، دولتمردان و نهادهای مدنی باید به صورت مداوم ساختارها را مورد بررسی قرار دهند و معایب را شناسایی و مورد اصلاح قرار دهند. یک سازمان یا نهاد تولیدی برای اینکه به صورت دائم مشکلات خود را حل کند باید دائما چالش‌های خود را یافته و اصلاح کند. در مدیریت هم در ابتدا برنامه‌ریزی صورت می‌گیرد و در مرحله اجرا رصد مداوم وجود دارد تا به نتیجه مناسب دست یابند. قطعا مسائل اجتماعی را نمی‌توان با مسائل یک‌خانه یا کارخانه مقایسه کرد و بررسی مسائل اجتماعی تخصص می‌خواهد.

◀ رئیس قوه قضائیه، رئیس‌جمهور و نمایندگان مجلس هرکدام به شیوه‌ای برخی از برگزاری تجمع در چارچوب قانون برای معترضین تاکید کردند. اگر این مورد اجرایی شود، آنگاه تا چه میزان می‌توانند شعارهای تند از کف خیابان جمع خواهدشد؟

این مورد در قانون اساسی پیش‌بینی شده است. اگر اجازه تجمع به احزاب داده شود به‌طور یقین شاهد برخی شعارهای ساختارشکنانه و رفتارهای خارج از عرف نخواهیم بود. باید این فرصت را به احزاب داد و نقدها را پذیرفت. دولت‌ها باید ظرفیت‌های خود را بالا ببرند تا بپذیرند که مردم در چه شرایطی قرار دارند. امروز افرادی که در جامعه زندگی می‌کنند انتظار دارند که مسئولان صدای آنها را بشنوند. بارها رهبری اعلام کرده‌اند که همه می‌توانند نقدهای خود را اعلام کنند اما آیا مسئولان زمینه‌های آن را فراهم کرده‌اند. در مسائل اخیر چند حزب تقاضای تجمع داشتند! یا مجوزی صادر شد؟ اگر به اصول قانون اساسی توجه شود بسیاری از مطالب و مطالبات مردم به صورت منطقی فراهم می‌شود. تجمع محلی است برای پاسخ به سوالات منطقی معترضین و لازم است احزاب در اصول از سوی دولتمردان مورد پذیرش قرار گیرد.

◀ برخی مسئولان اعلام کرده‌اند که مردم خواسته‌های خود را یا آنها در میان بگذارند. این مورد تا چه میزان تحقق پذیر است؟

اصناف و نمایندگان اصناف باید خواسته‌های مردم را مورد بررسی قرار داده و بعد از تحلیل و دسته‌بندی آن خواسته‌ها را با دولتمردان در میان بگذارند. برای نمونه صنف کارگری در ارتباط با حقوق و خواسته‌های صنفی کارگران باید با فشرهای مختلف کارگری جلسه گذاشته و خواسته آنها را با وزیر مربوطه در میان بگذارد. اصناف باید از طریق کارجمعی به خواسته‌های صنفی طبقه خود توجه مدام داشته باشند. امروز برخی مسائل از مرحله حاد عبور کرده است. مساله بی‌آبی و کم آبی و خشکسالی و ریزگردها یک چالش اساسی است. اگر خواسته‌های مردم در این مورد بررسی نشود، شاید دولت‌ها از خواسته افرادی که با این مشکلات روبه‌رو هستند اطلاع پیدا نکنند که بخواهند به آن ورود کنند. از این منظر نیازمند گفت‌وگوی دائم بخش‌های مختلف با اصناف، احزاب و... هستیم. اینجاست که جایگاه سرمایه‌های اجتماعی مشخص می‌شود. اگر دولت‌ها سرمایه‌های اجتماعی را پاس دارند، چالش‌ها به بحران تبدیل نمی‌شود. بیماری‌های اجتماعی معلول علت‌هایی است و باید علت‌ها را شناسایی کرد. از این روست که با مشکلات خصوصا چالش‌های اجتماعی باید برخورد کارشناسی صورت گیرد. دولت‌ها باید از افرادی که در زمینه‌های اجتماعی از دانش انباشته فراوان برخوردار هستند و در طول سالیان گذشته همواره در مورد مشکلات اجتماعی نظر داده‌اند، استفاده کنند تا راه حل مشکلات مشخص شود.

> نمایندگانی برای پیگیری خواسته‌های مردم در حال حاضر در بین مسئولین و حتی گروه‌های مدنی وجود دارد که بتوانند مردم را نمایندگی کرده و خواسته‌های آنها را به دولتمردان منتقل کنند؟

همه چیز باید از مسیر قانونی طو طی شود آیا این بستر قانونی وجود دارد که برخی نمایندگی طیف‌های مختلف را برعهده گیرند؟ انتظاری که از دولت‌ها وجود دارد این است که زمینه لازم را فراهم کنند که احزاب به نفع جامعه کارآمد شوند. البته همه وظایف هم برعهده دولت‌ها نیست. احزاب باید بتوانند نیروی انسانی توانمند و تشکیل دهند تا از طریق بحث در کمیسیون‌ها به برنامه‌هایی برای عبور از چالش‌ها و توسعه کشور دست یابند

در هیچ عرصه دیگری از حیات جمعی کنونی ایرانیان مشاهده نمی‌شود بنابراین فوری‌ترین کانون نیازمند اصلاح بنیادی همین حوزه است لذا چون به هیچ مرجع در طول تاریخ بانکداری مدرن در ایران به واسطه شرایط خاص اقتصاد سیاسی ایران مقام پولی قادر به نظارت به بانک‌های خصوصی نیست، راهی جز برچیدن بانک‌های خصوصی تا زمانی که آن توان نظارتی به دست بیاید وجود ندارد. تمام شواهد تجارب تاریخی می‌گوید در دوران‌هایی که کانون‌های توزیع رانت‌های غیرمولد توسط دولت مهار شده، تعداد وقوع بحران کمتر و ثبات اقتصاد کلان بیشتر شده است. ما با اذعان به اینکه دولت کاستی‌های خودش را دارد، می‌گوییم اگر یک دولت توسعه گرا وجود داشته باشد از طریق برانگیختن نظام‌های تخصصی مدنی می‌تواند بر کاستی‌های خود غلبه کند. وقتی ما می‌بینیم نرخ بهره در ایران در سال‌های گذشته بین ۵ تا ۷ برابر میانگین جهانی نرخ بهره بوده، شاهد یک تسخیر شدگی است و تازمانی که بانک‌های خصوصی کار می‌کنند این روند تداوم خواهد داشت. یک وجه دیگری که نشانه‌ای از تسخیر شدگی را به نمایش می‌گذارد، سیاست‌های غیر کارشناسی مقامات پولی است که باید بر بانک‌های خصوصی نظارت کند. ما بررسی کردیم، دیدیم بانک‌های خصوصی تقریبا تمام قوانین مربوط به فعالیت خودشان را زیر پا گذاشته‌اند. بی‌قانونی‌های بسیار و مستمر از بدو تاسیس بانک‌های خصوصی تا الان در زمینه کفایت سرمایه، بنگاه‌داری، سهام انحصاری سهامداران و... مشاهده می‌کنید.

> بی‌قانونی‌های بسیاری از بدو تاسیس بانک‌های خصوصی تا الان در زمینه کفایت سرمایه، بنگاه داری، سهام انحصاری سهام داران و... مشاهده می‌کنید

◀ در این زمینه چه رویکردی باید در دستور کار قرار بگیرد؟

مهم‌ترین نکته در این زمینه این است که به جای اینکه برخورد انفعالی شخص محور در دستور کار قرار گیرد، رویکرد نشانه شناختی دنبال شود. فساد نشانه پشت کردن نظام تصمیم گیری به الزامات تولید فناورانه است و از این دریچه وقتی شما مسائل ایران را نگاه می‌کنید، داده‌های تکان دهنده‌ای وجود دارد. برای مثال بر اساس داده‌های بانک جهانی، بزرگ‌ترین بحران در ایران، بحران تشکیل سرمایه در ماشین آلات بود. نرخ تشکیل سرمایه ثابت ناخالص ماشین آلات در فاصله سال‌های ۱۳۳۸ تا ۱۳۹۳ در ایران ۱۰ برابر شده اما در همین دوره اندازه تشکیل سرمایه ناخالص ماشین آلات در کره جنوبی ۶۴۱ برابر شده است. معلوم است وقتی در نظام پاداش‌دهی بیش‌ترین بازدهی‌ها به دلال‌هایی رسد، انگیزه‌ای برای سرمایه‌گذاری نمی‌ماند. در بخش کشاورزی وضع از بخش صنعت هم بدتر است. به همان اندازه که این شکاف بین ایران و کره وجود دارد، بین ایران و چین زیادتر می‌شود. تقریبا در همین دوره این شاخص در چین ۹۰۰ برابر شده است. طی ۴ دهه پس از فروپاشی بلوک شرق سابق ده‌ها کتاب در مقایسه الگوی توسعه چین با الگوی توسعه روسیه منتشر شده است. وقتی که این‌ها خواستند خصوصی سازی کنند دو الگوی متفاوت را در دستور کار قرار دادند. چینی‌ها یک بستر نهادی برای رشد بخش خصوصی مولد مهیا کردند و روس‌ها در عرض کمتر از ۴ سال تمام دارایی‌های مولد را به اسم خصوصی سازی در اختیار مافیاها و الیگارش‌ها قرار دادند. چینی‌ها در عرض ۲۰ سال سهم بخش خصوصی را به بیش از ۸۰ درصد افزایش دادند اما کارنامه آن از نظر توزیعی نشان می‌دهد ۷۵ درصد کل جمعیت جهان که از زیر خط فقر خارج شدند، چینی‌ها بودند. در همین مدت در شوروی تعداد فقرا بالغ بر ۵ برابر افزایش پیدا کرد. کاش روزی برسد که دولت‌ها و مجالس ما به علم اولویت بیشتری بدهند. گزارش سوئامی نقدینگی در اقتصاد ایران می‌گوید از روزی که بانک‌های خصوصی در ایران فعال شدند، در یک دوره ۲۰ ساله اندازه تولید ناخالص داخلی ۳۶ درصد رشد کرده در حالی که رشد نقدینگی ۱۰ هزار درصد بوده است. ببینید که این میدان دادن به بانک‌های خصوصی چگونه اقتصاد ایران را اسیر نابایداری‌های بحران ساز کرده است. بنابراین هدیه ما به دولتمردان گرامی این است که بیایید برنامه هفتم توسعه را بر محور از بین بردن نابرابری‌های ناموجه و تن دادن به همه لوازم آن تدوین کنید.

> میدان دادن به بانک‌های خصوصی چگونه اقتصاد ایران را اسیر نابایداری‌های بحران ساز کرده است. بنابراین هدیه ما به دولتمردان گرامی این است که بیایید برنامه هفتم توسعه را بر محور از بین بردن نابرابری‌های ناموجه و تن دادن به همه لوازم آن تدوین کنید

حسین کاشفی در گفت‌وگو با «آرمان ملی»:

بستر گفت‌وگو را فراهم کنید؛ اعتراضات واقعی شنیده می‌شود

- اگر اجازه تجمع به احزاب داده شود به‌طور یقین شاهد برخی شعارهای ساختارشکنانه و رفتارهای خارج از عرف نخواهیم بود

آرمان ملی- احسان اسقایی: محسنی‌اژه‌ای، رئیس قوه قضائیه در سخنانی در شورای عالی قوه‌قضائیه گفت: «خطاب به همه جریان‌ها، گروه‌ها، جناح‌های سیاسی، دسته‌جات و افرادی از عموم مردم که دارای ایهام، سوال، انتقاد و اعتراض هستند، اعلام می‌کنم که آمادگی استماع نظرات و پیشنهادها و انتقادات آنها از طریق گفت‌وگو را دارم.» از سوی دیگر برخی اخبار از درون مجلس نیز حکایت از آن دارد که اهالی میدان بهارستان نیز در تکاپو هستند موانع قانونی برگزاری تجمعات را بردارند. رئیس‌جمهور نیز از ابتدای اتفاقات اخیر با حضور در رسانه‌ملی اعلام کردند که باید شرایطی را به وجود آورد که مردم بتوانند خواسته‌های خود را با دولتمردان در میان بگذارند. به نظر می‌رسد شرایط مناسبی به وجود آمده است تا اصل ۲۷ قانون اساسی اجرایی شود. حال باید دید در آینده این مساله به کجا می‌رسد؟ از سوی دیگر قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران بر تفش احزاب در اداره کشور تاکید کرده است. اگر احزاب بتوانند به بالندگی برسند، آنگاه چالش‌های مختلف جامعه را در گفت‌وگو با گروه‌های مرجع مورد بررسی قرار خواهند داد و با یک برنامه‌ریزی دقیق بعد از رسیدن به قدرت در جهت تحقق خواسته‌های مردم گام برخواهند داشت. «آرمان ملی» در ارتباط با نقش احزاب در پیگیری خواسته‌های مردم با «حسین کاشفی»، فعال سیاسی و عضو شورای مرکزی حزب اتحاد ملت به گفت‌وگو پرداخته است. کاشفی معتقد است: «اگر فضا برای احزاب سیاسی باز تر باشد آنگاه احزاب می‌توانند خواسته‌های مردم را مورد پیگیری قرار دهند.»

◀ برخی معتقدند مسائل فعلی ساحتی اجتماعی دارد، اینکه امروز توجه‌ها به مسائل اجتماعی است تا چه میزان ممکن است توجه به ساحت سیاست را به حاشیه ببرد؟

گاهی مسائل اجتماعی به صورت گسترده مطرح شده و وارد فاز کشش می‌شود. در این صورت مسائل اجتماعی مطرح شده دیگر صرفا اجتماعی نیست و در برگیرنده تمامی مسائل از جمله مسائل سیاسی خواهد بود. امروز مسائل اقتصادی، سیاسی، فرهنگی در قالب مسائل اجتماعی مطرح شده. برخی ساحت سیاست را بر ساحت اجتماع اولویت می‌دهند. هر مسأله‌